



Pello Jauregi ikerlariak
euskararen erabileraren
gaineko gogoeta egin du,
elkarrizketan // 8-13

Haur, gazte eta helduen
hizkuntza ohituretan
eragiteko adibideak,
herriz herri // 14-23

EUSKARAREN EGUNA 2021

Allende Arnaiz

• OARSO BIDASOKO •

HITZA

BIDASOA.HITZA.EUS
OARSOALDEA.HITZA.EUS

Denena da euskararen soka

Euskararen ezagutza inoizko altuena izanik ere, horrek ez du erabileran eragin nabarmenik. Gazteengan jarri dute fokua askok, beherantz doalako haiena. Baina gazteei ezin zaie hizkuntzaren erabilera apalaren ardura osoa egotzi, sokari tiraka denek egon behar dute.



**Euskaraz
Zara,
euskaraz
gara.**

**Lezoko Udala
euskararekin
da!**

Soka badago. Tiratzea falta da.

Egunero-egunero euskararekin harremana duen zereginen batean dabilzanek kezka asko izan ohi dituzte: norengana iristen gara? Zuzen al gabilta euskararen ezagutza eta erabilera oso beharrezkoak direla transmititzeko erabiltzen ditugun mezu eta bideekin? Eraginkorra al da gure lana?

Ustez, euskararen normalizazioan aldekoak diren aldagai asko ditugu esku artean, hezkuntza dela, alfabetatze eta euskalduntze euskaltegiak direla, udalen eta oro har erakundeen politikak, euskararen erabileraren motibazioarako egitasmo handi (Euskaraldia, AEKren Korrika, Eukararen Egunaren barruko ekitaldiak...) eta txikia (Mintzalaguna, Kuadrillategi, euskarazko zinema saioak, tokiko hedabideak...). Baina egitatea da, zenbakiek hala diote, erabileran behintzat azken urteetan eman diren aurrera urratsak ez direla oso nabarmenak izan.

Soka badago, baina tira egiteko eskuak behar dira. Haur, gazte, heldu zein adinekoenak.

Zenbakietara joanda: euskaraz gehien haurrek hitz egiten dute. Oiartzunen kenduta, gazteen eta helduen arteko erabileraren batez bestekoa antzekoa da Oarso Bidasoko beste herri guztietan. Adinekoek dute, nabarmen, erabilera indize apalena (Hondarribian ez da hala). Baina badago aldagai bat: egungo haur eta gazte gehie-



Urko Etxebeste Petrarena

OARSO BIDASOKO HITZA-REN ZUZENDARIA

nak euskarazko ereduetan izan dira eskolatuak, hau da, maila batean edo bestean euskaraz badakite. Fokua hurbilago jarrita, datu esanguratsuena: ezagutza-erabilera arteko alderaketa egiten bada, gazteena (15-24 urte) da baxuena. Azken

hori. Sinpleegia, eta arrazoirik gabekoa. Hasteko, gazteak ez direlako isolatuak bizi gure gizartean, ez daude kutxa itxi batean; bestetik, helduak eta adinekoak direlako oraindik ere neurri batean gazteen erreferentzia, eta azkenik, euskararen ez zabalkundearen edo gainbeheraren zama haiei bideratzea bidegabea delako, asko eskatzen zaielako, baina helduak, adibidez, ez direlako euskararen erabileran behintzat erabateko eredu.

Soka bat eta bakarra da, euskara. Soka badago. Baina tira egin behar da. Bertatik tira egin behar diotenak denak dira, euskaldunak, euskararen bidean daudenak, eta zergatik ez, hizkuntza ezagutzen ez dutenak. Esku guztiak dira beharrezkoak. ✕

Sinpleegia litzateke gazteei egozte euskararen erabilera datuen gainbehera hori. Sinpleegia, eta arrazoirik gabekoa.

urteetan, gainera, Oarso Bidasoko herri guztietan egin du behera adin tarte horietako herritarren erabilerak, Oiartzunen kenduta.

Sinpleegia litzateke gazteei egozte euskararen erabilera datuen gainbehera



elatzeta
IKASTETXEA

www.elatzeta.eus

Euskaraz bizitzeko bidean

Araba kalea, 44 20305 Irun
012102aa@hezkuntza.net • Tel.: 943 93 77 59



Hainbat gazte, Oreretako gaztetxearen 20+1. urteurrenaren harira egindako bazkarian, urriaren 30ean. **Ikerne Zarate**

Gazteen euskararen soka, pisutsua

Euskaraz hitz egiteko gaitasuna inoizko handiena izan arren, gazteen arteko erabilera baxua da. Hizkuntzaren erabileraren gabezien ardura haiei osoki egozteak ez dela bidezkoa diote.

URKO ETXEBESTE PETRIRENA

Euskal Herrian eta Oarso Bidasoan euskaraz gehien hitz egiten dutenak haurrak dira, eta gutxien adinekoak. Tartean dira helduak eta gazteak. Finean, ezagutzaren arabera datuak dira horiek, haur gehienak euskarazko ereduaren eskolatuak daudelako (etxetik euskara dutenak ere asko dira). Gazteen artean eza gutza ere oso handia da, herriaren arabera %75 eta %90 artean dago. Baina haien artean erabilera oso baxua da: Lezon %28,8koa (2019 datua da), Errenteria-Oreretan %13,8koa (2016), Hondarribian %11,3koa (2016), Irunen %10ekoa (2016) eta Pasaian %9,8koa (2018). Oartzun da salbuespena, gazteen arteko erabilera %76,4koa delako



(2016ko zifra). Datu horiek Soziolinguistika Klusterrak eta Siadecoc (Irunen bazarrik) egindako euskararen erabileraren azken kale neurketetan jasotakoak dira.

Edonola ere, datuetatik harago joan nahi izan du HITZA-k. Zuzenean gazteenekin hitz egin du, zehazki Malen Frantsesena Arnaiz oiartzuarrarekin, Aitzol Saizar Viaña lezoarrarekin, eta Maddi Sanz Larrarte irundarrarekin. Hirurak kontziente dira gazteen artean euskararen erabilerak okerrera egin duela, eta bakoitzak bere ikuskera eta bizipenetatik horren gaineko iritzia eman du.

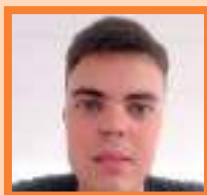
Frantsesenak garbi du. Gazteen artean euskararekiko kontzientzia falta dago. Gehienek euskara dakitenez, ez dutela euskara erabiltzeko beharrik uste du: «Egintzat ematen dute euskara bizirik dagoela. 'Euskaraz badakigu, zer gehiago behar du euskarak?'; esaten dute askok».



«Nire lehen hitza eta harremanak euskarazkoak dira. Horiek horrela eraikitzea erabaki dut»

Malen Frantsesena Arnaiz

Oiartzun



«Nerabegarotik ohitura badugu gaztelaniaz hitz egiteko, zaila izango da ohiturak aldatzea»

Aitzol Saizar Viaña

Lezo



«Titulu bat izateak ez du esan nahi euskaraz lan egiteko eta zuzen artatzeko gaitasuna duzunik»

Maddi Sanz Larrarte

Irun

Horri jarraiki, oiartzuarraren arabera euskararen egoera ez dela kezkatzekoa uste dute gazte askok, eta norberaren arabera izaten dela hizkuntza gehiago erabili, ala ez. Fokua jarri du, gainera, gazteak esparruz aldatzen diren unean, erabilera alda daitekeela: «Nire lehen hitza, nire harremanak euskarazkoak dira. Harreman horiek horrela eraikitzea erabaki dut. Baina badira hori egiten ez dutenak, eta jakinik ere aurrekoak euskaraz dakiela, gaztelaniara jotzen dute». Horren arrazoietakoa izan daiteke, Frantsesenaren arabera, gazte gehienek euskaraz jakin arren, ez dutela gaitasun berbera hizkuntzan espresatzeko.

Gazteen artean ez du erreferente faltarik sumatu oiartzuarrak. Uste du gizartearen eremu gehienetan euskarazko eredu baliagarriak dituztela. «Geroz eta erreferente euskaldun gehiago ditugu, bai kirolean, sortzaileen munduan batez ere, eta bestelako esparruetan. Beste gauza bat da guk erabakitzen dugun horiek jarraitzea ala ez. Baina erreferente faltarik ez dugu, geroz eta gehiago daudela esango nuke». Sare sozialetan ere euskarak tokia baduela uste du, eta pertsona nola bizi, haren sare sozialetako portaera horrelakoa dela adierazi du. «Internet bidezko harreman berriak sortzeko beharbada bai, jendeak beste hizkuntzetara jo dezake. Baina kontzientzia faltaren argudioa hor dago, jendeak uste baitu euskara ez dagoela egoera larrian».

Aitzol Saizar lezoar gaztea ez dago harrituta gazteen artean euskararen erabilera jaisten ari delako. Badaki. Adierazi du munduan hainbat hizkuntza handi nagusi direla, eta horren ondorioz txikiagoak arriskuan daudela, desagertzeko bidea eramateraino. «Hori da gure kasua, euskararena», esan du. Gazteen arteko euskararen erabilera ahultzea ez du indiferentziaz bizi lezoarrak, «tristura» eragiten dio horrek. Baina beherakadaren arrazoia ez du kontrako faktore bazarrik mugatu nahi izan, Euskal Herriko hizkuntzaren erabileraren gainbehera arrazoitzeko hainbat aldagai daudela uste du: «Batetik, nik uste, euskarazko erreferenteen falta garbia da. Gure erreferenteak, oro har, Espainiakoak eta



Sare sozialetan maiz ibiltzen dira gazteak. Komunikaziorako esparru berri horretan euskarazko erreferenteak badirela aipatu dute.

Olaia Gerendiain

mundukoak dira. Horiek hala badira, inertziagatik hizkuntzan ere bestelako hautuak egiten dira». Baina erreferenteetan baino, hizkuntza ohituretan jarri du begirada lezoarrak.

Harremana sortzerako garaian, lehen hitzaren garrantziaz mintzatu da Saizar, gazteen arteko harremanen sorburura joan da. Aipatu du ezezagun batekin lehen hitza euskarazkoa bada, horren emaitza dela aurrerantzean bi pertsona horien arteko komunikazioa euskarazkoa izango dela: «Baina kuadrillan gaztelania nagusi bada, zaila izango da lehen hitz hori ere euskarazkoa izatea. Nera-bezarotik ohitura badugu gaztelaniaz hitz egiteko, eta nahiz eta kontziente

izan euskararen egoera zein den, oso konplikatua izango da ohiturak aldatzea». Sare sozialetan, eta oro har Interneten agertzen diren edukietan hizkuntza nagusiak erdarazkoak direla aipatu du Saizarrek, eta euskarazko erreferenteen falta sumatu du horretan ere bai.

Piztu Lezok abiatzen dituen dinami-ken partaide da Saizar. Hizkuntza ohituretan, eta gazteen arteko harremanean eragiteko adibide bat eman du. Izan ere, urriaren 30ean Zubitxo Korkoi Beltza egin zuten Lezon, Domu Santu Egunaren bezperetan eta Zubitxo Korkoi jarduera (elegante afari antzekoa) uztartuz. Adierazi du, egun horretako kuadrillen arteko afarian, kuadrilla horiek nahita sakabanatu egin zituztela, eta mahai bakoitzean kuadrilla bakoitzeko 2-3 kide, beste lagun taldeetako beste hainbeste kideekin nahastu zituztena. Alegia, kuadrillak zatitu zituzten: «Konturatu ginen, inertziatz, euskara gehiago entzun zela dinamika horren bitartez. Ezagutzen ez duzun pertsona batekin lehen hitza euskaraz egiten baduzu, jarraian eta ondorenean pertsona horrekin edo horiekin izango duzun harremana euskarazkoa izango da. Hasierako hartu-eman horrek badu garrantzia, beraz».

GAZTEEN ARDURA

Maddi Sanz Larrarte irundarrarentzat, gazteen arteko euskararen erabileraren beharaldian hainbat arrazoi daude tarteko. «Askotan esaten da euskara galtzearen altxor preziatua dela. Ez da esaten komunikatzeko tresna dela, transmisio-



CRISTOBAL GAMON

HERRI IKASTETXEA

EUSKALDUNA ETA PARTEHARTZAILEA

2-16 URTE BITARTE

CRISTOBAL GAMON HLHI
Sorgintxulo 6,
20100 Errenteria-Oreeta
Tel.: 943 89 91 38
zuzendaritza@cristobalgamonhlhi.eus
www.cristobalgamonhlhi.hezkuntza.net

CRISTOBAL GAMON BHI
Esnabide kalea, z/g,
20100 Errenteria-Oreeta
Tel.: 943 89 94 41
012965aa@hezkuntza.net
www.cristobalgamonbhi.hezkuntza.net

zumardi



Egunero!

kioskoa

Egunkariak • Aldizkariak

J.I. Gamon Zumardia. Errenteria - Oreeta

rako tresna. Gazteengan jartzen da, gainera, asko pisatzen duen motxila horren ardura. Horrek ez digu onik egiten».

Aipatu du, aldi berean, erakundeek badutela bere ardura gaian, eta gainera, hizkuntza paisaiari dagokionez gabeziak handiak direla. Alta, gazteentzat euskaraz bizi direnen erreferenteak badaudela adierazi du: «Badaude, eta geroz eta gehiago sortzen ari dira, kalitate handikoak gainera. Interneten badaude askotariko erreferenteak. Baina hala ere, inposatutako motxila hori gutxik hartu nahi dute. Adibidez, euskaraz zerbait eskaintzen denean, ez du sekulako onarpenik izaten aurreiritzi asko ditugulako, eta euskararen erromantizazio hori, izan zenaren hori, asko nabarmen-tzen delako».

Irundarra da Sanz. Bertan euskaraz bizi daitekeen galdetuta, erantzuna irmoa eta azkarra izan da: «Ez». Irundarrek, irundarrekiko aurreiritzi asko dituztela zehaztu du. «Baina ez dut uste Irunen euskaraz bizi daitekeenik. Titulu bat izateak ez du esan nahi euskaraz lan egiteko gai izango zarenik, euskaraz zuzen artatzeko aukera duzunik. Hori zerbitzu publikoetan, adibidez, asko ikusten da».

Euskarak aurrera egin dezan berritze klabeetan lan egin behar dela dio, eta horren adibide, Ziztaka mugimendua- ren eredu jarri du. «Irunen gauden euskaldun piloak ez dugu non elkartu. Ziztakaren eredu beharrezkoa da gaur egungo gizartearen eta euskararen beharrei erantzuteko». X



Ostiralean eman zituzten sariak Erreterriako Niessen kulturgunean. U. E.

Oarsoarrak Saria, hizkuntza garrantzitsua delako

U. ETXEBESTE ERRETERIA-ORERETA

Joan den ostiralean jaso zituzten Oarsoarrak Euskararen Sariak Pello Jauregi euskararen ikertzaile eta irakasle antxotarrak, eta Labore Oarso egitasmoak. Lehenak euskararen erabilera indartzeko sortu dituen inizatiba eta dinamika kolektiboengatik (besteak beste, Kuadrillategi edo Euskaraldia bezalako talde lanketak) egin du bere saria. Laborek, berriz, hasi zenetik eta era naturalean euskara izan du hartzen dituen esparru guztietan komunika-

ziorako tresna, bertako ekoizleekin eta bezeroekin hartu-eman zuzenaren bidez. Erreterria-Oreretako Niessen Kulturgunean izan zen sari banaketa ekitaldia.

Sarien xedea da jendarteko alor guztietan euskararen normalizazioan urrats esanguratsuak egin dituzten banako, elkarte, lantoki, erakunde nahiz taldeak saritzea, beti Euskararen Egunaren bueltan. Horrela, egunerokoan hizkuntzaren erabilera praktikoa eta efektiboan jarria dute begia sarien onuradunak izendatzen dituzten epaimahaiko kideek, baita erabilera horrek jendartean duen eraginean ere. Oarsoaldeko Euskara Zerbitzuak (eskualdeko lau udalek dute partaidetza bertan) sustatu ditu sariak 2010etik.

Bai Jauregik zein Laboreko kideek esker onez jaso zituzten sariak. Euskararen alde egindako bidea era naturalean garatu dutela adierazi zuten euren hizketaldietan, eta horrela jarraitzeko asmoa dutela.

Pasaia Ikastetxea
Arrantza BHI

BLAS DE IZO

Marinós kalea, 2
20110 Pasaia
Tel.: 943 40 40 05
blasdeizo@pasaiakola.net
www.pasaiakola.net

TELLERI-ALDE IKASTETXEA
COLEGIO SAGRADO CORAZON
Hermanos del Sagrado Corazón

2 - 16 urte • Hirueleduna
Jangela (bertan prestatutako janaria)
Goiz txokoa 07:30etik 09:00etara
Eskolaz kanpoko ekintzak • Mendi taldea
Eskola kirola • Sputnik aisialdi taldea

Bittor Idiazabal, 1. 20100 Erreterria (Gipuzkoa)
Tel.: 943 51 12 33. Faxa: 943 51 20 95
www.tellerialde.com - matrikula@tellerialde.com

Euskara bihotzetik mihira



“Gatazka piztea funtsezkoa da euskararen alde mobilizatzeko”

PELLO JAUREGI ETXANIZ IRAKASLEA ETA IKERLARIA

Bide luzea du euskalgintzaren sokari tiraka. Kale erabileraren gainean hausnar egin ez ezik, gazte, heldu eta erakundeei «etxeko lanak» jarri dizkie. Ulermenaren unibertsalizazioa jo du gakotzat.

OLAIA GERENDIAIN
PASAIA

Euskaraldiaren teorizatzaile, EHUko irakasle, ikerlari, Aldahitz Soziolinguistika Klusterraren proiektuaren zuzendari, Abbadia golaridoaren iazko merezidun, Oarsoarrak Euskararen Sariaren azken irabazle, eta abar luze bat erabil daiteke Jauregik (Pasaia, 1958) euskararen alde eginiko bidea deskribatzeko.

Euskarak kaleetan duen presentziaren gaineko gogoeta egin du HITZA-n, bai eta hizkuntza berpizteko balia liratekeen hainbat gako aletu ere. Gazteen euskararekiko atxikimendua pizberritu dadin «gatazka politikoa» piztu behar dela uste du. Helduek ere badute zeregina euskararen alde: «Eredu izan». Agintariei ulermena bermatzeko galdegin die.

1991. urtean gazte lagunarte baten euskalduntzeari ekin zenion; gero Kuadrilategi sortuko zen bertatik. Gazteak euskarara ekartzeko beharra aspaldi

identifikatu zenuen; aldatu al da egoera?

Ez, funtsean, egoera ez da aldatu. Beharra aspaldi ikusi genuen baina egoera oso antzekoa da orain ere. Esango genutke sorgin-gurpil batean sartuta gaudela, eta hortik ez gara ateratzen.

Zertan datza gurpil hori?

Belaunaldi zaharrak, euskalgintzari abiadura eman ziotenak, frankismoan erroturiko belaunaldiak dira. Haiek kontzientzia garatu zuten egoera politikoa latza zelako, eta euskara guztiz errepitutua zegoelako. Zapalkuntza hori bistakoa zen, eta erantzun gisa halako emozio sozial bat garatu zen, kontra egiteko nahitik. Kontzientzia horrek bul-tzatuta egin dira euskararen alde egin diren gauza gehienak: gau eskolak, euskaltegiak, ikastolak...

Egoera guztiz aldatu da orain; belaunaldi berrietako askok Franco nor zen ere ez dakite, errepresio politikoa ez dute bizi izan, ez dute euskara arriskuan dagoenaren sentsaziorik edota euskararekiko errepresio bat dagoela sentitzen; ez dago kontzientziarik. Hori dela eta, gazte gehienek ez dute funtzionatzen kontzientziagatik aurreko belaunaldiek egin zuten bezala. Hori da aldaketa bat.

Bigarren ardatz bat da gazteek kontrasesan bat antzematen dutela helduek berriei eskatzen dietenaren eta gero helduek egiten dutenaren artean. Orduan, nolabait, gazteen berezko mugimendua denez helduen munduan sartu nahi izatea, oso garbi ikusten dute helduen mundua gaztelaniaz dela, eta horretara moldatzen dira. Helduak ez badira eredu, gazteek nekez egingo dute salto hori.

Hirugarren faktorea lotuta dago kultur kontsumoarekin. Azken urteotan izugarri aldatu da hori, orain sareak kanpoko eragileen esku daude: Internet,

Haria eten ez dadin, euskararen sokari tiraka dihardu Jauregik aspaldidanik. Euskara batua kanean gara dadin «erabiltzen hasi» behar dela dio. O. Gerendiain

«Belaunaldi oso batek ez badu hizkuntza gatazka sentitzen, oso zaila da horri buelta ematea»

«Gurasokeri handia dago euskararen gainean: 'egin behar da, egin behar da'»

«Gatazka ez da atsegina, baina piztea funtsezkoa da euskararen alde mobilizatzen hasteko»

mundu mailako telebista kateak... euskarak ez du inongo kontrolik hor. Kontsumo hori, kultura, musika, sare sozialak... gaztelaniaz egiten dute.

Beste arrazoi bat izan daiteke gazte askok lortzen dutela gaitasuna eskolatan euskaraz egiteko, baina maila hori ez dela nahikoa. Nahiz eta elebidun izan, gaztelaniaz askoz hobeto egiten dute, etxeko hizkuntza gaztelania dute, kontsumoa ere gaztelaniazkoa, eta beraz, nahiz eta euskaraz jakin, hobeto egiten dute erdaraz. Aukera dugunean erosoan dugun hizkuntzara jo ohi dugu denok, eta hori gaztelania dute.

Elkarrizketa ele bikoa denean, gainera, datuek erakusten dute euskaraz ari dena dela lehena amore ematen.

Azalpen oso logikoa du horrek. Elkarrizketa batean zuk antzematen baduzu zure kideak hitz egiteko edo ulertzeko zailtasunak dituela, horrek deserosotasuna sortzen du. Egoera horretan, normalean, norbaitek amore eman behar du erositasuna lortzeko. Nola lortzen dugu hori gurean? Gaztelaniara joz, denok ongi ulertu eta hitz egiten dugulako.

Ele biko elkarrizketei eusteko, gogoaz ez ezik, prestakuntza ere behar da.

Gogoaz, esateko: 'Ez badiot honi eusten, beti galtzaile aterako naiz, eta besteak ez dira sekula moldatuko nire beharretara'; hori kontzientzia da. Bigarrenik, prestakuntza behar da. Komunikatzeko abilezia, zerbait ulertzen ez digutenean, demagun, prest egoteko polikiago hitz egiteko, esaldiak birformulatzeko, gure hizkera errazteko...

Bi baldintza horiek bateratzeko zailta-

suna da euskararen kale presentzia eskasaren sortzaileetako bat?

Neurri batean bai, gainera, oso jende gutxi betetzen dituelako biak batera.

Hizkuntza guztiak erabileraren bidez egiten eta eboluzionatzen dira. Euskara batua ez bada erabiltzen egoera informaletan, ez da inoiz garatuko; haatik, garatzen baldin bada, orduan hasiko dira forma berriak sortzen. Erabilera da gako.

Euskara normaltasunez erabiltzen den tokietan, herri euskaldun txiki edo ez hain txikietan, horietan badago gazte hizkera eta euskara oso adierazgarria da, baina beste herrietan, batez ere euskara batua dutenetan, normalean, hizkuntza eskolaren bidez jaso da, baina ez dago kalean, eta ez da erabiltzen harreman informaletan: larrua jotzerakoan, mozkoztzerakoan, txisteak kontatzerakoan... Ondorioz, ez da garatzen.

Hori ezin da inoiz ikastetxeetan ikasi. Munduko eskola batean ere ez da ikasi sexuaz intimoki hitz egiten [barre egin du], hori ikasten da hizkuntza kalean bizirik dagoenean. Behin euskaraz hasten garenean hitz egiten, orduan, euskara batu horrek formak bilatuko ditu, espresioak sortu, orduan hedatuko da; baina erabilerak izan behar du motor.

Nola jar daiteke martxan motor hori gazteen artean?

Bada beste gako bat: politikoa. Gazteek euskarari eutsiko diote, baldin eta gazteek beraiek horren beharra sumatzen badute. Alegia, gazte askorentzat, gaur egun, euskara da kanpotik datorkien zerbait, norbaitek ikastera behartu di-

CIFP DON BOSCO LHII



DON BOSCO ALDEA LAN HIRIA
20100 Errearteria
Tel.: 943 510 450
donbosco@donbosco.eus
www.donbosco.eus

PAPER KALEA, 1
20400 Tolosa
Tel.: 943 672 900











Lete
itzulpenak
www.lete.net

administrazioa . publizitatea
liburuak . enpresa

Tel.: 943 515 346 • lete@lete.net
www.lete.net



Euskararen alde ekiteko, gazteek hizkuntza gatazka azalean sentitu behar dutela sinetsita dago Jauregi. **O. G.**

tuen zerbait, arrotz zaien zerbait. Egoera horri buelta emateko nik uste eztabaida politikoa sortu behar dela gazteen artean, argi eta garbi planteatu: 'Zer egingo dugu euskararekin? Bost axola digu! Pikitara euskara!'. Garbi aipatu behar da jendeak zein sentimendu dituen, eta hor konturatuko gara badaudela gazte batzuk benetan euskaraz egin nahi dutenak eta beste batzuk ez dutenak hartarako inongo interesik. Lehenengoek

egin behar dutena da erabili, eta horiek euskaraz egiten dutenean, orduan, haien inguruan zurrumbilo bat sortuko da, besteek ere ulertzen dutelako, eta nolabait mugimenduak erakarriko ditu beste asko, zeharka bada ere.

Behar dena da kontzientzia puntu bat, eztabaida politikoa, euskararekin zer arraio gertatzen den mahai gainean jartzeko behingoz. 'Interesatzen zaigu, ala ez zaigu interesatzen? Utziko dugu hil-

tzen, edo berpiztuko dugu? Berpiztekoan, guk berpiztuko dugu, giltza garela-ko. Baina, nahi dugu, edo ez?'

Uste dut, gainera, gazteen energia oso zuzena dela, oso gogorra, indartsua, eta hala hitz egin behar da haiekin, modu gogorrean, koplarik gabe. Gurasokeri handia dago euskararen gainean, 'egin behar da, egin behar da', guraso batek ematen dituen aholkuak bezala. Ez, ez: mintzatu behar da gazteen hizkeran,



OLHUI | IMFPB
Pasaia Oinarrizko Lanbide Hoziketako Udai Institutua

Euskara aurrera!

INFORMAZIOA

Bidasoa kalea, 1-3, Trintxerpe, Pasaia,
T. 943 404894 · www.fpb-olh.pasaia.org · E-mail: olh-fpb@pasaia.net



OLHUI
Euskararen Eguna

Sukaldaritza eta
Jatetxe-ak

Ebebizitzen
Mantentze-Lanak
(Burgineta - Beldia)

GAUR PASAIAN

La Anunciata ikastetxea

Goizean, DBHko ikasle talde batek eginiko euskararen manifestua irakurriko dute bozgorailutik. Arratsaldean, berriz, euskal kantuen emanaldia, herri kirolak eta musika nahiz aurpegiak margo-tzeko saioak egingo dituzte.

Pasaia-Lezo Lizeoa

Familien irudiekin osaturiko bideoa zabalduko dute. Horrez gain, txikienean Argitxoren urtebetetze festa ospatuko dute eta *Euskarao-ke* saioak egingo dituzte zaharrenek. Azken urteetakoek bertso-solasaldia ere izango dute.

Karmengo Ama

Goizean goiz pregoia eskaini eta egunean zehar antzerkiak gozatzeko nahiz Kulki jolasetan aritzeko aukera izango dute ikasleek. Euskal zinemak, irratiak eta euskarazko musikak ez dute huts egingo Karmengo Aman.

gordin, zakar eta zuzen. Gazteen artean gaitasuna, zorionez, nahiko zabaldua dago, eta batzuek benetako gogoia izango balute euskaraz aritzeko, izugarritzko eragina izango luke horrek inguruan.

Eztabaida piztu behar da, beraz.

Bai, bai. Esango nuke arazo bat konpon-tzen hasten garela, arazo hori ikusten dugunean. Ez badugu arazo bat dagoenik sentitzen, ez dugu ezer egingo. Hizkuntza gatazka aipatzen dugu, baina esango nuke gazte gehien-gehienentzat ez dela existitzen hizkuntza gatazka, ez dutela hori sentitzen, eta gatazkarik ez badago, orduan, zergatik egin behar da zerbait?

Nork bizi du hizkuntza gatazka? Euskaraz aritzen denak. Euskaraz bizi nahi baduzu, berehala konturatu zara zein zailtasun dituzun horretarako, gatazka sortuko zaizu. Baina ez baduzu euskara erabiltzen, non duzu hizkuntza gatazka?

Belaunaldi oso batek ez badu gatazka hori sentitzen, oso zaila da horri buelta ematea. Horregatik diot gatazka politikoarena; lokartuta gaude, eta ahoan bitorik gabe hitz egin behar da, esnatzeko.

Gatazka dialektikoa behar dugu berpizteko. Txarretik ona dator, eta beharbada gatazka ez da atsegin, baina hori piztea funtsezkoa da euskararen alde mobilizatzen hasteko, ekintzetara pasatzeko.

Eztabaida hori gazteengandik gazte-enganara izan behar da, hor helduok ez dugu ezertarako sartu behar, guk badi-tugu gure konpondu gabeko arazoak. Zuk ez eskatu ezer inori, zu zeu izan ere-du, zuk egiten ez duzuna ez inori exijitu. Hori da helduoi dagokiguna.

Zu zeu euskaldun berria zara. Erantzukizun kontua da euskalduntzea?

Garbi daukat euskara ikastea ez dela beste hizkuntza bat ikastea baino zailagoa; hizkuntza guztiak, teknikoki, antzekoak dira. Hizkuntzak ikas daitezke modu aktibo edo pasiboan. Modu aktiboan aritzea, alegia, lortzea hizkuntza batean ongi-ongi hitz egitea, hori kosta egiten da, ez da erraza, jende guztiak ez du lortzen. Berriz, bigarren hizkuntza batean ulermen ona lortzea, hori nahiko erraza da.

Zergatik da zaila euskaraz hitz egitea? Ez dugulako ingurune sozial bat non murgiltzen garen modu naturalean eta etengabe entzuten dugun. Hizkuntza burua nekatuz egin behar dugulako, eta hizkuntzak gehienbat ikasten dira murgilduz; eremu batean sartuz non hori erabiltzen den.

Euskara zaila da ikasten hizkuntza minorizatua delako, kalean entzuten ez dugulako; hizkuntza normalizatua balitz, jendeak dezente gehiago eta errazago ikasiko luke, baina guk hori faltan dugu.

Ulermena jo izan duzu gaketat.

Gure egoera soziolinguistikoa aipaturikoa izanik, euskalduntzeari begira aurrerapauso handiagoak emango genituzke indar gehiago emango bagenio ulermenari. Oso denbora gutxian lor daiteke euskara ulertzen ez duen pertsona batek euskara ulertzea, eta hori izugarritzko pausoa izango litzateke.

Gaur egun, kaleko talde egoera gehienetan, badira bi edo hiru euskara ulertzen ez dutenak. Agian besteok primeran egiten dugu, baina batzuek ulertzen ez dutenez, automatikoki ezinezkoa bihurtzen da euskaraz aritzea. Ulertuko balute, behintzat, posible litzateke hori.

Mito bat apurtu behar da: euskara ulertzea ez da zaila, ordu gutxi batzuekin lor daiteke. Ohiko euskalduntzea urte gehiegi dira, eta oso zaila da motibazioari hain luze eustea, oso jende gutxi lortzen du; berriz, ulermenean, epe motzean emaitza handiak lor daitezke.

Hortaz, alfabetatzea eta ulertzea bereizi beharko lirateke?

Gaur egun dena dago planteatuta bloke bakar bat bezala, entzumena, ulermena, irakurmena, idazmena, mintzamina... baina ulertu behar dugu gauzak ez direla horrela izan behar nahitaez. Soziolinguistikoki, jendea motibatzeke, oso ideia ona izan daiteke euskararen munda ulermenaren bidez erakartzea.

Adibidez, ulermen saioak eskainiko balira euskaltegietan, ordu gutxitan askoz ere jende gehiagorengana iritsiko ginateke, eta behin urrats hori emanda, ulertzea iritsita, inguruko jende askok euskaraz egin ahalko luke haiekin.

Gaur egungo helduen euskalduntzeari, nik uste, lehen harri hori falta zaio, motibazio masiboa lortuko lukeena.

Eta, ulertu bai baina euskara erabiltzen ez duten helduen erronka zein da?

Seme-alabak dituzten familien kasuan, adibidez: haurrak haur diren bitartean, posible da komunikazio sinple batekin harremantzea haiekin, baina adin bate-tik aurrera komunikazioa zaildu egiten da, luzeagoa da, abstraktuagoa, aberatsagoa, eta gaitasun gehiago behar da. Helduek ez badute eboluzio hori egiten euskaraz maila horretan aritzeko, zer gertatzen da? Bada, seme-alabak haur ziren bitartean lau gauza esateko, ongi, baina gero, ideia eta sentimendu konplexuak, eztabaidak egiteko, ez direla gauza.

Halakoak gertatzen zaizkie euskara helduen hizkuntza bihurtu ez duten pertsonen. Helduen, gurasoen, hizkuntza konplexua da, eta ez badute haien artean euskaraz egiten, garbi dago guztiz mugatua izango dela seme-alabekin izango duten komunikazioa, eta eurak oso txiki direnean bakarrik biziko direla euskaraz, gero ez baitira gauza izango.

Horrexegatik, diogunean helduok ere-du izan behar dugula haurrentzat, benetako eredu izatean datza; alegia, helduekin gaztekeraz eta hurrekin euskaraz

aritzen dena ez da eredu. Hori inkoherentzia erabatekoa da, eta hurrei hori tapa dakieke adin batera arte, baina hori aurrera tranpak funtzionatzeari uzten dio, txikiak argi eta garbi konturatzen baitira engainuaz. Horiek dira helduok ditugun etxeko lanak.

Nola irudikatzen duzu etorkizuna?

Euskalgintzan urte askotan ibilita, badakit nolakoa den gure eremua, eta ohitu naiz itxaropenari ate asko ez irekitzen. Ideia onak izanez gero, kolpeak ikaragarriak dira, errealitateak gure nahietatik aparte funtzionatzen duela; eta txarrak egiten badituzu, paralizatzen zaituen negatibismo batean murgiltzen zara. Hortaz, bada, ez dakit [barreak]. Edozein momentutan gauzak alda daitezke onerako edo txarrerako. Oraingo errealitatetik ikusten dut etxeko lanak zeintzuk diren; adibidez, lan handia behar da esparru soziopolitikoak, herriaren gogoak eta instituzioen erabakiak lerrokatzeko, edota, bestalde, euskararen ulermena unibertsalizatzeko. Ez



«Euskara zaila da ikasten katean entzuten ez dugulako»

«Helduekin gaztelaniaz eta hurrekin euskaraz aritzen dena ez da eredu»

«Euskararen ulermena politikoki bermatuta ez egotea euskaldunoi oso babes gutxi ematea da»

da posible Euskararen Legea egin zenetik mende erdia ia igaro den honetan, oraindik ere hainbeste jende egotea euskarara ulertzen ez duena. Baldintza horietan ez dugu sekula aurrera egingo.

Hor, batetik, herriak gogoeta behar du, hiztunok ekin, baina beste parte bat hizkuntza politika da, eta hori instituzioei dagokie. Horiek ere etxeko lan asko dituzte, neurri orokorrak eta akordioak lortzeko, adibidez, ziurtatzeko euskararen ulermena; eta ez diot hitz egiteko gaitasuna! Ulermena diot, bermatzeko errazen dena. Oraindik ere hori politikoki bermatuta ez egotea euskaldunoi oso babes gutxi ematea da.

Ez dakit zein den soluzioa, baina, adibidez, baldin badator frankismoaren berpizkundea, edota Vox eta ultraeskuinteko alderdien indartzea oso bortitz, alegia, hizkuntzen aurka egingo balute haiek goitik, beharbada muturreko egoera baten aurrean jendearen kontzientzia linguistikoa berpiztuko litzateke [barre egin du]. Auskalo! ✕



IPI Karmengo Ama

Ulia Etorbidea z/g

20110 Trintxerpe - Pasaia

Tlf: 943 899 248 - 688 629 924

zuzendaritza@ipikarmengoama.eus

www.ipikarmengoama.eus

**ARI ARI ARI,
EUSKARA
GURE SARI**

HONDARRIBIA



R. P. Ruiz

«Irabazleek idatzi dute historia, eta horrekin haustea da helburua»

GORKA SARRIEGI
ANTZERKI ZUZENDARIA
ETA IRAKASLEA

‘Butterfly Effect’ antzezlanaren taularatu du Sarriegik bertan behera geratu den Euskararen Asteburuan. Historia irabazleek kontatu dutela eta, gogoetarako aukera eskaini du hitzorduak.

REBEKA P. RUIZ HONDARRIBIA

Zinema herriz herri eramaten duten biferianterren istorioa proposatzen du *Butterfly Effect* antzezlanak. Zertan datza proposamena?

Gizakiaren eboluzioari buruzko antzezlan bat proposatzen dugu, haur istorioetatik hasita espazioaren konkistarako. Guk gaur egun bizi dugun historia iraganean beste gizaki batzuk egindako mugimenduaren ondorio da, eta horri nolabait ere garrantzia eman nahi izan diogu. Horregatik jolasten dugu izenburuare-

kin, *Butterfly Effect* edo tximeletaren efektuarekin, zeinaren arabera tximeleta baten hegoen mugimenduak hurakan bat eragin dezake munduaren bestaldean. Alegia, nola norbanako baten keinu txiki batek zein ondorio ekar dezakeen, eta nola guk bizi ditugun keinu horien ondorioak. Horrekin jolasten dugu.

Gizateriaren eboluzioaren inguruko hausnarketa bat da, beraz?

Bai. Horrekin batera, jendea gogoetara bultzatu nahi genuen: ezagutzen dugun historia kontatu diguten, zer-nola idatzita ezagutu dugun, norengandik idatzia den... Iruditzen zaigu beti posizio hegemonikoan egon diren pertsonengandik ezagutu dugula, eta halako hausnarketa bat bultzatu nahi dugu.

Historia idatzi dutenen planteamendua haustea da helburua?

Beti irabazleek idatzi dute historia, eta gutxienez, horrekin haustea da helburua. Horrekin batera, adibidez, aktoreak denak gizonak dira baina azpimarratzen dugu emakumeen rola zein izan den, emakumeei zein leku eman zaion historian. Izan ere, gure pertsonaiek historia

kontatu zaigun bezala kontatzen dute, baina gero badago off-eko ahots bat zeinak bi aktoreei laguntzen dien historia azaltzen. Gure kontzientziaren ahotsa da nolabait off-eko ahots hori.

Eta tximeletaren efektuarekin alderatu duzue guztia.

Bai. Albert eta Mileva Einsteinen adibidea jartzen dugu beti. Biak elkarlanean aritu ziren, eta hala ere, Nobel saria bakarrik Albert Einsteinen proposatu zioten, eta kontuz, zerren Milevak hori onartu zuen. Garaiko inertzia bat jarraitu zuen, eta aitari idatzitako eskutitz batean zioenez, teoria oso inportante batean lanean ari ziren, eta asmatzen baldin bazuten bere senarra ospetsua egingo zen.

Horren aurrean, ispilu bezala, Marie Courieren istorioa dago, kontrakoa delako. Radioaktibitatea deskubritu zuen senarrarekin batera, eta soilik gizona proposatu zuten Nobel saria jasotzeko. Senarrak, hala ere, emaztea proposatzen ez bazuten ez zuela saria jasoko esan zuen. Hala lortu zuen Marie Couriek lehen Nobel saria. Horrekin ikusarazi nahi dugu nola Einstein bikoteak garaiko inertzia patriarkala eta matxista jarraitu zuen, eta berriz, Couriek, senarrak egin zuen keinu txiki horrekin bide berri bat irekitzea lortu zuen.

Gogoeta sakona proposatzen duzue.

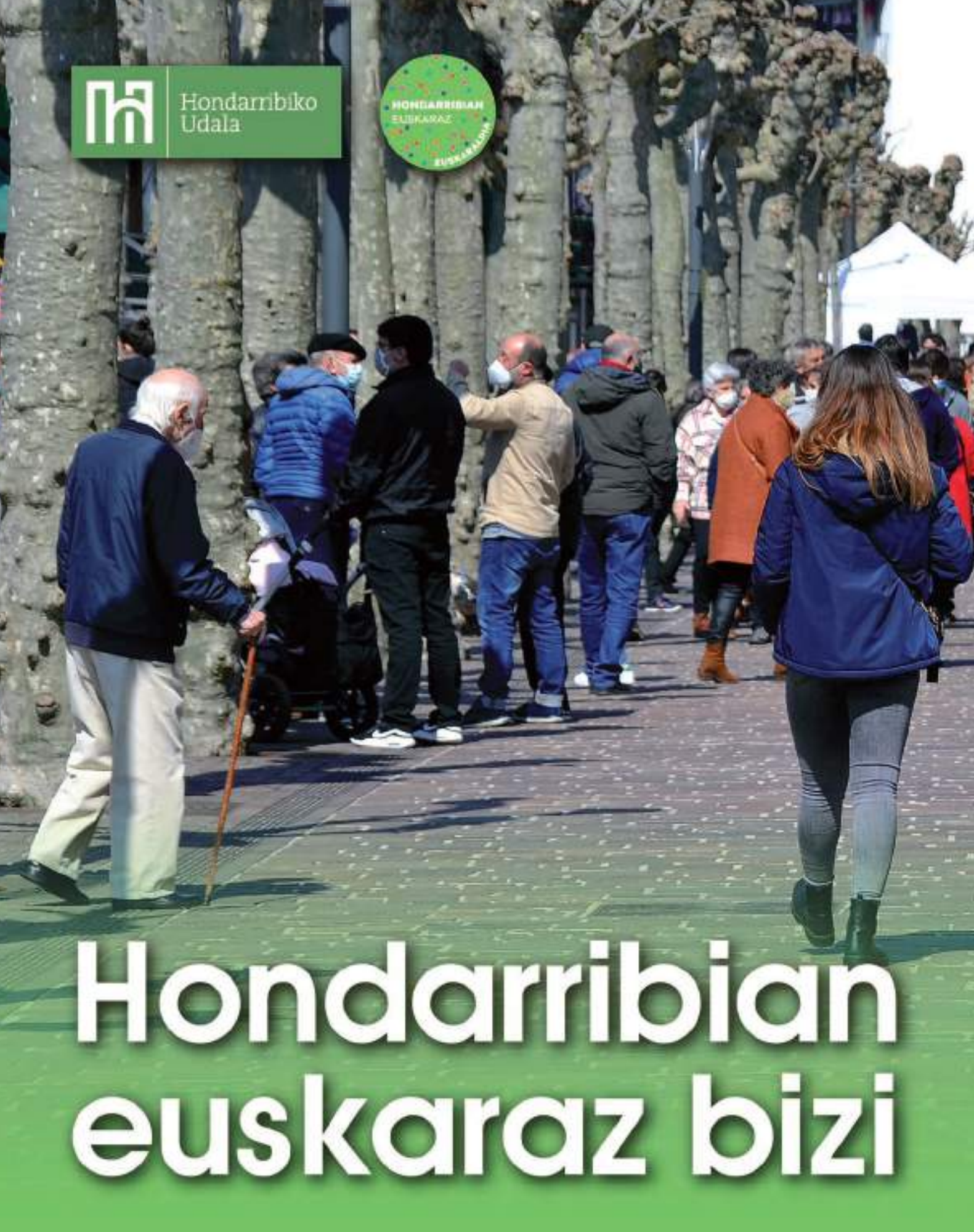
Ez hori bakarrik. Gertakari jakin batzuk hartu genituen, jendea pentsatzen geldidadin. Adibidez, Colon eta Amerikako aurkikuntza. Zer gertatutako litzateke historia indiarrek idatzi izan balute? Gutxienez horretan pentsaraztea nahi dugu iritzi kritiko bat bultzatzeko.

Zuk sortutako eta zuzendutako antzezlanak da, nola abiatu zen?

Tximeleta efektuak honekin ere zerikusi handia du. Nik sortutako idazlanak izan da, baina bi aktoreekin talde lana eginez. Egin nahi nuena asmakizunen istorio bat zen, baina garaiko istorio bat kontatzea interesgarriagoa zela konturatu nintzen. Orduan esan genuen: zutik jartzen hasiko gara, ondoren gorpila, gero itsasontzia... Eta hori dena zerrenda batean jarrita ez genion mamirik ikusi. Orduan itsasontzian pentsatu genuen, eta bidaia batean oinarritzea otu zitzaigun, adibidez, Colonen bidaian. ✕



Hondarribiko
Udala



Hondarribian euskaraz bizi



San Marcial kirol elkarteak haurrak entrenatzen. David Rodriguez

Aisialdiko euskara eskaintza zabaltzea nahi dute Irunen

Iaztik zenbait ikastetxetako guraso elkarteak lanean ari dira kirol eta kultur elkarteek eskaintzen dituzten jardueretan euskara sustatzeko. Orain, klubekin eta elkarteekin biltzen hastekoak dira.

AIZPEA AMAS AGIRRE

Haurren euskararen erabilera kezka bihurtu da azken urteetan, baita Irunen ere. Kezka horretatik abiatuta, joan den ikasturtean martxan jarri ziren zenbait

guraso elkarte eskolaz kanpoko jardueretan eragiteko asmoz. Izan ere, kezkatuta zeuden Irungo aisialdi eskaintzarekin, uste baino zabalduago baitago haur eta gazteei zuzendutako jarduera horiek gaztelaniaz eskaintzea. Hor eragiteko pausoa eman zuten Txingudi Ikastolan,

eta beste zenbait guraso elkarterekin harremanetan jarri ziren, Eneko Oiarzabal Txingudi Ikastolako guraso elkarteko kideak azaldu duenez. Iaz, lehenengo urratsak egiten hasi ziren oinarriak zehaztuz eta eragileekin bilerak eginez. Esaterako, udalarekin eta udal taldeekin elkartu ziren. Ikasturte berrian sartzearekin batera, kirol elkarte garrantzitsuenekin bilerak eskatzen hasi dira, gaiarekiko duten kezka azaltzeko.

Elkarteekin ez ezik, gurasoekin ere hasi dira lanketa egiten, haurrak jarduera batera apuntatzen dituztenean kontzientzia har dezaten. «Kezka hori zenbat eta gehiago zabaldu, orduan eta errazago izango da elkarteek euskarazko eskaintza zabaltzea».

KALEAN BAI

Udalarekin duten elkarriketei dagokionez, administrazioak arlo horretan jakinarazi dien azken berrietasuna Kalean Bai egitasmoa berraktibatzearena izan da. Hain zuzen, aste honetan bertan egin dute sinadura ekitaldia herriko zenbait kirol eta kultur elkarterekin. Miren Etxebeste Euskara zinegotziak Euskararen Egunaren aurkezpenean aurreratu zuenez, 2017an sinatu zuten azken aldiz plana, eta «gaur eguneko errealitatera» egokitzeko beharra ikusi dute. Aurten, 25 entitateekin sinatuko dute, eta bertan daude hiriko elkarte nagusienak, hala nola, Real Union, San Marcial edota Bidasoa. Egitasmoaren helburua entitateetan eta eurek antolatzen dituzten ekintzetan «pixkanaka» euskara sustatzea izango da. Horretara-

EGUZKITZA HLHI
PROIEKTUETAN OINARRITUTAKO HEZKUNTZA ESKAINTZA BERRIZTATZAILA ETA INTEGRATZAILA

Eguzkitza euskararekin bat

Victoriano Juaristi, 1 IRUN 20304 Tel.: 943 89 91 61
E-posta: 013372aa@hezkuntza.net www.eguzkitza.hezkuntza.net

ko bi bide landuko dituzte: formazioa eta foroa. Formazioari dagokionez, begiraleak prestatzea izango dute xede, kon-tuan hartuta jatorri eta hizkuntza ohi-tura ezberdinetako haurrak edukitzen dituztela. Bestalde, entitateen arteko foro bat martxan jarri nahi dute euska-raren alorrean egiten dituzten aurrera-penak partekatzeko. Oiartzabalen uste-tan, baina, ikusteko dago plana nola gauzatuko den eta zein konpromiso hartuko dituzten. Hala ere, nahiko ezkor azaldu da, aurrekoak fruiturik eman ez duela argudiatuta, «elkarteen boronda-tearen baitakoa da».

Bide batez, Oiartzabalek Txingudi Ikastolako aisialdi taldearen berri eman du: Txingurri Bihurriak. Begirale batzuekin asteburuetan 9 eta 16 urte arteko gazteei zuzendutako ekintzak egitea da asmoa: txangoak, tailerrak... Aisia testuinguruan, gurasorik gabe, euskararen erabilera sustatzea da helbu-rua. Ikasturte honen erdialdean, mar-txoa aldera, jarri nahi dute martxan. ✕

GAUR

Haurrak

17:00. Haurrak parkean egitasmoa, Irungo parkeetan.

Bakarrizketa

18:00. *Oiassoko emakume bat* umorezko bakarrizketa saioa Olatz Beobiderekkin. Sarrerak museoa jaso daitezke, doan.



HITZA

Idoia

19:00. Idoia Azurmendiren neguko biraren hasiera. *Ilun eta abar* diskoa aurkeztuko du. Gonbidapenak lor-

tzeko turismo bulegora jo edota amaiakz.sacatuentrada.es-en sartu beharko da.

Kale animazioa

Goiz eta arratsalde. Kontukantoi antzerki taldea ibiliko da, umorez, kaleak animatzen Zabaltza plazatik CBAraino.

BIHAR

Kantu jira

12:00. Bentazarreko Mutiko Alaiak taldeak animatuta, herriko kaleetatik barrena ibiliko dira kan-tuan, San Juan plazatik abiatuta.

'Euskal musikaren zertzeladak'

19:00. Dokumental musikatua, Amaia KZn. Euskal Herrian musika-ren esparruan eman eta garatu diren estiloak ikusi eta entzun ahal izango dira, antzinatik gaur eguneraino. Gonbidapenak turismo bulegoan edota amaiakz.sacatuentrada.es-en eskura daitezke.

EZ GERATU BEGIRA!

IRUN / **Abenduak 3 / 2021** | Azaroaren 10etik
EUSKARAREN NAZIOARTEKO EGUNA | abenduaren 5era

Informazio gehiago www.irun.org

Ayuntamiento | Udala

irun
www.irun.org

Elkarrekin Ikasiz, euskara aukera bihurtzeko sarea

Guraso euskaldunak ez dituzten haurrei etxeko lanekin laguntzeko Elkarrekin Ikasiz programa abiatu zuen iaz Lau Haizetarak. Gabonen ostean jarriko du martxan, eta boluntario ahalik eta gehien nahi ditu.

IKERNE ZARATE GARTZIARENA

Elkarrekin Ikasiz programa egi bihurtu dute Lau Haizetara Euskaltzaleon Topaguneak, udalak, Erreteria-Oreretako LHko ikastetxeek eta sarearekin bat egitea erabaki duten boluntarioek. Azken horiek ezinbestekoak dira; euren denbora eta prestutasuna oinarritzeko osagaia da programa aurrera ateratzeko, eta aitorza egitearekin batera, deialdia luzatu dute Josu Arizmendi eta Txuss Alfonso Lau Haizetarako kideek, eta Ainhoa Diez Susperregi boluntarioak. Gurasoek euskara ez dakitelako etxeko lanak egiteko garaian laguntza behar duten LHko lehen mailatik laugarren mailarako ikasleei laguntza eskaintzea da asmoa.

Hori helburu behinena, baina ez bakarra: «Zaintza sarearen parte izan nahi du, kohesio sozialaren lagungarri, ezberdinen arteko interakzioak sustatzeko bitartekoa». Etxeko lanekin lagundu bai, baina euskaraz aritzeko astean behineko tarteak ere eskaintzen du, «ipuinak, kantak eta jolasak egiten ditugu haurren beharren arabera moldatuz programa».

Donostiako Hasi eta Ikasi programa-

ren berri izan zutela pandemia aurretik kontatu du Arizmendik: «Beraiekin elkartu ginen. Etxeko lanekin zentralitatea daude, baina ez euskarari zentralitatea emanda. Guk gurera ekarri dugu euskara erdigunean jarrita». Iaz esperientzia pi-

lotua egin zuten, hiruhilekoa. Ikasturte honetan boluntarioek garrantzi berezia izango dute, «beraiek direlako programa honen erdigunea».

Gabonetatik bueltan martxan

Datorren urtean, Gabonen ondoren jarriko dute martxan programa, eta dagoeneko zortzi boluntario daude izena emanda. «Gutxienez sei behar ditugu, LHko sei ikastetxe direlako herrian eta eskolako bana lotuta nahi dugu», azaldu dute. Halere, zenbat eta boluntario gehiago izan, orduan eta erantzun zabalagoa emateko aukera izango dutela zehaztu dute, eta horretara deitu dituzte



Elkarrekin Ikasizen ari direnetako batzuk Lau Haizetarako egoitzaren aurrean. I. Zarate

IES KOLDO MITXELENA BHI

ESKOLA PUBLIKOA, KALITATEZKOA ETA GERTUKOA

Galtzaraborda etorbidea, 43.
20100 - Erreteria
Tel.: 943 89 95 00
www.koldomitxelena.com

1972-2022
50 urte



Etorkizunerako hazia ereiten

EUSKO JAURLARITZA



GOBIERNO VASCO

herritarrak: «Behar den bakarra da euskaraz jakitea eta prest egotea hurrekin asteen behin ordubetez etxeko lanekin laguntzeko, edota euskaraz aritzeko. Lau Haizetarak boluntarioak biltzen ditu programara, eta eskolek aukeratzen dituzte ikasleak, beharren arabera».

Joan den urtean boluntario gisa arituen Diez, eta aurten errepikatzea erabaki du: «Oso gustura aritu nintzen. Lau hurrekin izan nintzen eta niretzako esperientzia oso aberasgarria izan da, harreman polita sortu genuen. Etxeko lanen batean laguntzen nien, baina batez ere, jolasak, ipuinak eta horrelakoak lantzen genituen».

Balorazioa oso positiboa Lau Haizetarak egin duena, baina baita ikastetxeena ere Arizmendiren hitzetan, «hamabi bat ikasle aritu ziren». Eragiteko halako espazioak sortzea «ezinbestekoa» dela esan du Alfonsok: «Euskararen erabilera sustatzeko balio du, baina hortik harago kohesio sozialerako tresna ere bada, eta beraz, zenbat eta boluntario gehiago lan

GAUR

Ipuin kontaketa

17:30. Lur Kortarekin 3-5 urteko haurrentzat Lekuona Fabrika.

18:20. 6-8 urteko haurrentzat.

Familia Jolasean

18:00. Markolako jolastokian.

Kudrillategi

18:00. Foru plazan.

Kantuz Jalgi Plazara

18:00. Herri Arte Eskolaren emanaldia Xabier Olaskoagan.

Bertso saio literarioa

19:00. Alaia Martin eta Julio Soto bertsolari eta Oier Guillan gai jartzailearekin, Niessen.

BIHAR

Kantu jira eta udal txistulariak

12:00. Herriko Plazatik abiatuta.

Kontzertua

22:00. Skakeitan eta Kai Nakai Lekuona Fabrika.

honetarako, orduan eta interakzio gehiago sortuko ditugu etorri berri diren familiekin, edo bertakoak izanik euskara ez dutenekin. Etorkizuneko gizarteari begira gure komunitateari begira egiten dugun ekarpen txikia da».

Gurasoekin lanketa

Euskara ez duten gurasoengana heltzea da Lau Haizetarak markatu duen beste erronketako bat, «harrera modukoa egin nahi diegu, izapideak egiten lagundu, dituzten beharrei erantzun...». Aurten abiatuko dute harrera proiektu hori, «Elkarrekin Ikasiz programa bezala, handituko da boluntarioak baldin badaude».

Elkarrekin Ikasizen parte hartzeko galdetegi bat bete behar dute boluntario izan nahi dutenek, *herribizia.errenteria.eus/elkarrekin-ikasiz* web orrian. Izena ematen dutenekin Lau Haizetara jarriko da harremanetan. «Boluntarioak behar ditugu gure aletxoak jartzen jarraitzeko, erreala den behar horri erantzuteko, euskara oinarrian jarrita». ✕

Euskararen eguna

ABENDUAK 3
OSTIRALA

Familia jolasean

Koldo Mitxelena

Ikastetxea (Markola)

18:00

Familian jolasteko saio berezia, Familian jolasean eskutik.

Kudrillategi
Xepelar plaza

18:00

Margoketokea. Aurrepegi margoketa eta karaoketa, Kudrillategiren eskutik.

Herri
Arte
EskolaXabier Olaskoaga
plaza

18:00

Kantuz jalgi plazara

Ipuin saioa
Lur Korta

Lekuona fabrika

17:30

3-5 urteko haurrentzat

18:20

6-8 urteko haurrentzat

Bertso
saio literarioa
Xepelar plaza

19:30

Gai jartzailea: Oier Guillan.
Bertsolariak:
Alaia Martin eta Julio Soto.

Ekitaldi guztietarako hartu zure sarrerak

<https://sarrerak.errenteria.eus/>



Oroitzene AEK zabaldu eta gutxira egindako talde argazkia. **OROITZENE AEK**

Oroitzene AEK: 30 urte euskalduntzen eta eragile izaten

1991ko irailean zabaldu zituen Lezoko euskaltegiak ateak. Ordutik ehunka izan dira euskaldundu nahiz alfabetatu direnak. Egun, Euskal Herrira etorritakoen integrazioarako eremu ere bada Oroitzene.



Bizarain
HH, LH eta DBH (2-16 urte)

Elkarbizitzaren arima

Bizarain Institutua (DBH)

- Jangela, Hauspoa, eskolaz kanpoko jarduerak
- www.bizarainbhi.eus
- Tel. 943 344 370

Bizarain Ikastola (HH-LH)

- Goiz txokoa (7:00-9:00), jangela, garraioa
- www.bizarain.eus
- Tel. 943 341 645

URKO ETXEBESTE PETRIRENA

Irailaren bukaeran bete ziren 30 urte Lezoko Oroitzene AEK euskaltegiak ateak zabaldu zituenetik. Helburua, batez ere helduen euskalduntzean eta alfabetatzean eragitea. Baina baita Lezori ekarpena egitea ere, askotarikoa. Ehunka izan dira hiru hamarkadetan helburu horiekin bat egin eta bete dituzten lezokarrak eta kanpokoak. Baina AEK eragile da herrian, bere jarduna ez du egoitzaren lau hormetara mugatu.

Oroitzeneko kideek kontatu dute gau eskoletatik eratorri zela euskaltegien beharra. Lezon ere hala izan zen. Jendetza elkartzen zan gau eskola horietan, azpiegitura eskasekin, irakaskuntza metodo halamoduzkoekin, eta boluntarioen lan oso nabarmenarekin. Herritarren eta ikasleen bultzadarekin sortu zuten Lezok duen euskaltegi bakarra, garai hartako udalaren laguntzarekin lokalaren gaian. 1991. urtea zen; aurretik hainbat zereginetarako erabiltzen zen egoitzan Oroitzene AEK sortu zuten, herritarren nahia eta AEKren esperientzia uztartuta.

Edurne Lizarazu euskaltegiko ardura-dunak adierazi du, hasieran zortzi bat ikasle izan zituela Oroitzene; baina denak ez ziren jardun osoz aritzen. Beste nonbait lan egin, eta militantzia ikuspegitik euskaltegian eskolak ematen zizutenak ziren hainbat. Ikasle asko zegoen aldi berean, mugimendu handia. «Langileek ez zuten kontraturik. Horiek 1990eko hamarkadaren bukaeran iritsi ziren. Aldi berean, gure ikasketak ez zeuden homologatuak».

Lizarazuk aipatu du azken urteetan gora egin duela ikasleen kopuruak Urtetik urtera gehiago izan dira. Egun, adibidez, zero urratseko bi talde daude Lezon, bat goizekoa eta bestea arratsaldekoa. Euskara zerotik hasten dutenen taldeak dira horiek. «Lezorako sekulakoa da zeroko bi talde izatea», dio, harro, Lizarazuk.

IKASLEEN NOLAKOTASUNA

Ikasleen profilaz gogoeta egiteko eskatuta, horien nolakotasuna urteek aurrera egin ahala asko aldatu dela adierazi du

Oroitzeneko arduradunak. Hastapeneko urteetan euskal militanteak ziren gehienbat ikasle, «euskara ikasi nahi zuten Euskal Herriko hizkuntza delako. Euskalduntzera etortzen ziren».

Horiei, euskaldunak izan baina euskaraz irakurtzeko edo idazteko zailtasunak zituztenak gehitzen zitzaizkien, alfabetatzera joaten zirenak alegia. «Ordukoen motibazioa egungoenaren oso ezberdina zen. Zorionez oraindik ere badira euskaraz militantzia ikuspegi horretatik ikasi nahi dutenak, baina ez dira ordukoak adina». Titulazio bila omen doa jende asko. «Baina guk esaten diegu: 'Aizu, euskara hitz egin behar dela, e! Horrela ikasten da benetan!'. Perfila-eta atera, bai; baina hitz egin!». Nabarmena da: hizkuntza bat hitz egiten ez bada, ez da guztiz menderatzen.

Gainera, azken urteetan ikasleen tipologia aldetik olatu berri bat etorri da. Munduko hainbat txokotatik etorritako ikasleak dituzte: Hego Amerikakoak, Europako herrialdeetakoak, Afrikatik

etorritakoak... «Aniztasun handia dugu. Gainera, ikasleak oro har adin handiagoak dira. Baina oso gaztetxoak ere baditugu. 16 urtekoak ere badaude: Euskal Herrira 14-15 urterekin etorritakoak dira, baina ikastetxean ez dira ondo moldatzen euskararekin. Batxilergorako euskara maila handiagoa behar dutelako datoz».

ERAGILE

AEKren jarduna, Oroitzenerena ere bai, ez da ulertzen herrian ekarpenik egin gabe. «Ikasleak horretaz berehala konturatzaren dira», dio, barrez, Lizarazuk. Erri-gorako saskiak direla, Mintzodromoa, afariak, Korrika, Gabonetako liburu eta disko azoka, kultur ekitaldiak, irteerak... «'Baina zenbat gauza egiten dira hemen', esaten digute ikasleek». Gainera, horrelakoak kanpotik etorritakoak herrian txertatzeko oso baliagarri direla esan dute, hau da, euskara integrazioarako tresna badela ziurtatu dute.

Integrazioan azpimarra jarri dute Le-

zoko euskaltegikoek, eta aipatu dute euskaltegia elkarrekin egoteko gunea dela Lezora iritsi berri diren askorentzat. «Harreman sarea bertan egiten dute, elkar laguntzen dute. Hemen ez dute familiarik, edo nork lagundu umeekin lanera joan behar dutenean». Euskaltegiak, beraz, hizkuntza bat irakasteko gunea soil ez dira. Beste ikasleak entzunda, ezagututa, harremana eginda, herrian elkarbizitza sustatzeko bideak zabaltzen ari dira Oroitzenen. «Maiz, hemen jakiten dute herrian zer dagoen. Aldi berean, hemengoek etorritakoen ohiturak eta kulturak ezagutzeko aukera dute».

Atzera begira jarrita, eta herrian eragile direla nabarmentzeko, Lezon egin zen AEK Eguna bereziki gogoan du Eburne Lizarazuk. «Herriko taberna baten jabeak esan zigun ea zergatik ez genituen urtean bizpahiru AEK Egun egiten Lezon, horrela jubilatuko zela. Pentsa zer giro ekarri genuen egun hartan herrira!». ✕



Euskadiko LHren Ikerketa Aplikatu Zentroa

Centro de Investigación Aplicada de FP Euskadi

Basque VET Applied Research Centre



Tknikan eta Lanbide Heziketan euskaraz

Zamalbide auzoa • 943 08 29 00 • Erreterleria

www.tknika.eus





Herriko leku ugari identifikatu dituzte, bertan ariketa egin dezaten haur eta helduek. **TTUR-TTUR**

Euskara ere kopiatzen duten hori izan dadila

‘Haurren aurrean helduok heldu’ ariketarekin etxeko txikieneen eta helduen arteko hizkuntza ohituretan eragin nahi du Ttur-ttur elkarteak. Herriko leku ugari identifikatu dituzte ariketa egiteko.

IMANOL SAIZ GOMEZ DE SEGURA

Euskaraldiaren hutsunea ordezteko ariketa bat proposatzen dabil Oiartzungo Ttur-ttur Euskaltzaleon Bilgunea azken egunotan. Hilaren 22tik etzira arte oiartzuarrek kartel eta lona berezi batzuekin egin dute topo herriko zenbait txokotan. Horietan haur zein helduak euskaraz aritzera gonbidatu dituzte elkarteko kideek, *Haurren aurrean helduok heldu* egitasmoarekin bat egin baitute.

Guraso, hezitzaile, zaintzaile edota entrenatzaile, eta haurren arteko hizkuntza ohituretan eragitea da Topaguneak proposatutako ariketaren asmo nagusia. Euskal Herriko 80 udalerritik atxiki dira egitasmoa, tartean Oiartzun. Euskaraldian sustatzen diren jarrera berberak sustatu nahi dituzte, baina kasu honetan gizartearen talde konkretu batekin. «Partaideei eskatuko diegu pentsa dezaten norekin alda ditzaketen hizkuntza ohiturak parkean, eskola inguruan edo umeekin egiten dituzten bestelako ekintzetan; baita kide horiei elkarrekin ariketa egitea proposatzea ere», azaldu dute Euskaltzaleon Topaguneko kideek.

Ttur-ttureko kide Aitzol Perez de San Romanen arabera, hizkuntza baten transmisioan helduek daukaten jarrera kopiatzen dute haurrek, eta beraz, euskaraz aritzeko ohitura horren transmisioan zentratu da egitasmoa. «Orokorrean haurrekin gaudenean euskararen erabilera asko handitzen da, baina haurrak desagertzen direnean asko jaisten

elizalde

EUSKALDUNA PUBLIKOA

HERRI ESKOLA

Matrikulazioa
urtarrilaren 17tik 28ra

Eleanitza. Bertako sukaldean prestatuko bazkaria. Izaera integratzailea. Herrian txertatua.

Manuel Lekuona 5, 20180 Oiartzun HH-LH 943 49 01 93 DBH 943 89 92 83 www.elizalde.eus

GAUR

Zirku tailerra haurrentzat

16:45-17:45. Kontzejupean egingo dute.

Xabier Lete prosa eta poesia lehiaketaren sari banaketa

17:00-18:30. Pleno aretoak jasoko du ekitaldia.

Musika, poesia, antzerkia eta monologoa

18:30etik aurrera:

Lartaun abesbatzaren kontzertua, Nikole eta Joxe Leonen musika emanaldia, Alain Mendizabalen poesia errezitaldia, eta Luix Mitxelenaren monologoa. Azken uneko ezusteren bat ere egongo dela aurreratu du Ttur-ttur Euskaltzeon Bilguneak. Emanaldi horiek guztiak Kontzejupean egingo dira.

da», erantsi du, kezkatu, oiartzuarrak. Zorionez, Oiartzunen, haurren artean, handia da euskararen erabilera, «arnasgunea delako» Perez de San Romanen arabera, baina datuak pixkanaka behera doazela dio. «Kezka hori bazegoen, eta ederki etorri zitzaigun Topagunearen egitasmo nazionala».

Datueta jo du Ttur-tturreko kideak. Azken kale neurketaren arabera (2016an egin zuten), Oiartzunen, hurrekin dau den bitartean helduen eta haurren arteko elkarriketen %73 euskaraz dira; aurrean haurrik ez dagoenean, ordea, %45. «Alde handia dago, kezkarriak dira datu horiek». Beraz, egitasmoaren helburuetako bat ere bada gurasoek euskaraz hitz egiten jarrai dezatela haurrik ez dagoenean, ohitura hori mantentzea alegia. «Haurrek, gainera, ikusten dute haiekin euskaraz aritzen direla, baina helduen artean gaztelaniara jotzen dutela. Halako mezu subliminal bat bidaltzen diegu. Ikusten dute gaztelaniak denaroko balio duela, edozein esparrutara-

ko. Ideia horiek hautsi nahi ditugu ariketa honekin, behintzat haurrak eta gurasoak kontura daitezela».

Ariketarako herriko gune ugari identifikatu dituzte, «haurrak eta helduak biltzen diren ohiko lekuen bila» aritu dira. Hala, ikastetxeak, auzo guztietako parke, plaza zein kirol eremuak, bidegorria eta bestelako eremu batzuetan jarri dituzte aipatutako kartel eta lona horiek, «gurasoak hara iristean kartela ikusi eta ariketara animatu daitezela», erantsi du Perez de San Romanek.

Dena den, ariketa ez dute gune horietara mugatu nahi izan, etxean ere gurasoen eta seme-alaben arteko eguneroko elkarriketetan eragitea ere badelako asmoetako bat. «Helduok eredugarri izan behar dugu haurren aurrean, kalean eta etxean, noski. Hurrengo belaunaldiak era naturalean euskaraz aritu daitezela nahi badugu, ezin ditugu soilik Euskaldia edo horrelako ariketetara mugatu aldaketa horiek, baizik eta urteko 365 egunetara zabaldu». X





Abenduak 3.
kultur ekitaldia
(18:30, Doneztebe Plaza)

OIARTZUNEN
ERE

HAIKURREN
AURREAN,
HELDUOK
HELDU



OIARTZUNGO
UDALA

Azaroaren 22tik
abenduaren 5era